

KARÁCSONY

- ahogy én szeretném

Összeállította: Kéri Ferenc

Tollas Tibor: Fenyők

t
i
tű
levelű
csend kupolái
örök-
zöld fenyvesek
a hó
alól is reményt szikrázni
csak zengjete!
Isten nélküli istállók mélyén
ti őrzitek a szárnyatok alá menekült
Kisdedet.
Túl: arasznyi ágaitok szalmazsákokba rejtve,
ha örök
elkobozzák, rabok szabad szívében nyit tovább!
Némán is hirdessétek e gyűlölet-rengetegbe':
csak a
szeretet
tehet
csodát.

A nagy ünnepre, Krisztus születésére készülve – úgy, mint hajdanán mindig – összejött a nagycsalád. Kilencen voltak – gyermekek, szülők, nagyszülők. Soha sem volt még ekkora társaság együtt a kisvárosi, átlagnál nagyobb lakásban. Valamiért úgy gondolták, most együtt kell ünnepelni, mert ebben a pörgő világban, ki tudja, mikor lesz rá még alkalom.

Együtt voltak. A három gyermek: Brigi, Zoli és Szilárd, a két szülő: Judit és Tomi, Judit szülei: Marika és Márk, valamint Tomi szülei: Csilla és István.

Szótlanul ültek a szobában. Várták az est beköszöntét, az öt órát, hogy közösen meggyújtsák a csillagszórókat a karácsonyfán. Bár a fa alja már tele volt ajándékokkal, mégis mindenki nyugodtan ült a helyén. Még a gyermekek sem nyüzsgölődtek, mint ezelőtt. Más volt ez a karácsony. Csendben ültek, miközben valami lágy karácsonyi muzsika lebegett körülöttük.

Mindenki magára maradt a gondolataival.

A csendet megtörve Tomi apuka váratlanul felállt, s az ablakhoz lépett. Kitekintett a városra. Azokra gondolt, kik a szívükben is a telet hordozzák.

TOMI - (József Attila: Tél)

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hogy melegednének az emberek.

Ráhányi mindent, ami antik, ócska,
Csorbát, töröttet s ami új, meg ép,
Gyermekjátékot, - ó, boldog fogócska! -
S rászórni szórva mindent, ami szép.

Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földiét.

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni,
Hisz zúzmarás a város, a berek...
Fagyos kamrák kilincsét fölszagatni
És rakni, adjon sok-sok meleget.

Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!

Csilla mama lépett fia mellé. Vállára tette kezét, s tekintete az ablakon túlra, a távolba révedt. A behavazott utak hószőnyege derengett fel néki a messzeségben.

CSILLA - (Kasza-Martón Lajos: Utak fehér szőnyegén)

Ünneplőbe öltözött
szelíd hársorok között
követem friss nyomát a hóesésnek.

Az úton gondolat szalad – hallom
amint az emberek hívő hangon
Karácsonyról mesélnek...

– A roppanó hó dallamában
vajudást üzen az esti szürkület.
Utak fehér szőnyegén járok
s gondolataim közt viszem az új éneket.

Még nem volt elég az útból,
még csak pár órás ez a fehér üzenet.
Az ünnepből úgy szeretnék megőrizni
minden képet, minden múltó ütemet...

Mindketten helyükre ültek – megnyugodtak. A következő pillanatban, mintha nem történt volna semmi, összenéznek, majd figyelték, amit a kis Szilárd a feldíszített fa bűvöletében karácsonyi utazásra indul.

SZILÁRD - (Lendvay Hedvig: Karácsonyi utazás)

Szent Karácsony éjszakán,
Előáll az égi szán,
Arany talpa, gyémánt rúdja,
Jézus indul földi útra.

Földi útra, messze útra,
Csengős bárány húzza, húzza.
Ezüst csengőt meg-megrázza,
Apró léptét szaporázza.

Hegyre föl és völgybe le,
Száz kis angyal száll vele.
Angyal kocsis ült a bakra,
Ostorkáját pattogatja...

Elöl száll a fulajtárja,
Vígan zeng a trombitája.
Ahol járnak csillag lehull,
Minden ember földre borul.

Amerre lép csengős bárány,
Hidat ível szép szivárvány.
Minden házat sorba járnak,
Mindent tudnak, mindent látnak,
Mindenkire rátalálnak.

Nem nézik az ajtó nyitját,
Jézus fáját beállítják.
És a végén minden ágnak
Meggyújtják a kis gyertyákat.

Tesznek alá sok játékot,
Jézus küldte ajándékot,
Puska, csákó, baba, labda,
Örül is ám aki kapja!

Gyertya lángja libben-lobban,
Száz gyerek láb táncra dobban,
Jézus küldte, angyal hozta,
Jaj de szép a karácsonyfa.

Harang hangja száll a mennyből,
Bari nyakán csengő csendül,
Szánkó rúdját az angyalkák
Visszafelé fordították.

Egyre halkabb egyre messzebb
Mennyországba megérkeztek,
Üres szánkót helyre tolják,
Csengős bárányt csutakolják.

Fáradt szárnyuk összehajtják,
Kicsi Jézust elringatják,
Álma édes, álma mély,
Szent karácsony éjjelén.

Judit anyuka csillogó szemmel nézte fiát. Nem volt hiába való az a sok, apró történet, melyekben saját gyermekkorát elevenítette fel. Úgy érezte, kiválasztott a családjá – mint hajdanán a betlehemi pásztorok voltak. Tanácstalanul állt érzése fölött. Talán egykor a pásztorok sem értették, miért pont ők.

JUDIT - *(Kiss Jenő: Pásztorok zavara)*

A fény, a félelem, az angyal
eloszlott már az égi hanggal,
nem zeng a mennyei torok --
de szívükben még száll a langy dal
s csak állanak a pásztorok --:
„Megszületett királyotok!”

Hej, mire várunk? Útrakelve
siessünk áldott Betlehembe!
-- s botunk már indul is sután;
az egyik még kinyúl a lenge
bárányfelhős barik után
s meghajlít egyet a nyakán.

Mennek a tág, visszhangos éjben,
ők a földön, szemük az égen,
mennek s nem értik: mint lehet,

hogy őket szólította, éppen
őket, az édes izenet --
Teremtőnk! vajon mit jelent?

Mit higgyenek? -- bús, senki népek,
kik aklos legelőkön élnek
s ruhájuk bolhákkal tele --
Szájukon nem volt más, csak ének
s szívükben gyapjak melege --
ily kegyet érdemelnek-e?

Ég! mért nem üzentél azoknak,
kik szentírások közt borongnak?
Azok megértik hangodat.
Mért nem a díszes gazdagoknak:
vihetnek ajándékokat --
A pásztor mit ért meg s mit ad?

Így mennek, némán, tépelődve --
s most már lenéznek, le a földre,
hol görcsös árnyuk hánytorog --
Így mennek ők, így mindörökre,
zavartan, hogy ez mi dolog --
a szent, a bundás pásztorok.

Mintha az égiek kihallgatták volna a gondolatait. A szomszédból, a kis Jancsikáéktól valami betlehemes ének szűrődött át. A csönd még mélyebb lett. Áhítattal hallgatták mindannyian.

RÓZSA, ANETT - *(Regös ének - Palócföld)*

Betlehem kis falucskában
Karácsonykor, éjféltájban
Fiú Isten ember lett,
Mint kis gyermek, született.

Őt nevezték Jézuskának,
Édesanyját Máriának,
Ki pólyába takarta,
Befektette jászolyba.

Az angyalok fenn az égben
Mennyei nagy fényességben
Zengették az éneket:
Dicsőség az Istennek!

Karácsonynak éjszakáján,
Krisztus születése napján
örüljünk már, örvendezzünk,
megszületett már mi nekünk.

Eredj, Éva, a padlásra,
fogj egy pár galambot,
te is, Ádám, a pincébe,
töltsd meg csutorádat!
Hogyha velünk Betlehembe
Be akartok jönni,
siessetek túrós-vajas
pogácsákat sütni!

Jancsika, Jancsika, te gyere előre,
Térdet hajtván üdvözlét,
Velünk együtt tiszteljed,
Áldását magunkra,
Malasztját nyájunkra,
Kérjük a kis Jézust, Alle-Alleluja.

Bor, búza, gabona, szállj erre a házra,
És a benne lévőket indítsad vígságra!
Bor, búza, gabona, szállj erre a házra,
És a benne lévőket indítsad vígságra!
Bor, búza, gabona, szállj erre a házra,
És a benne lévőket indítsad vígságra!

Elsőként – ahogy a gyerekek nevezték – Pisti nagypapa eszmélt. Gyermekkora sejtett fel. Egy palócföldi kis faluban, bizony néha úgy érezték, hozzájuk – az Isten háta mögé – még a karácsony sem jut el.

PISTI - *(Kányádi Sándor: Isten háta mögött)*

üres az istálló s a jászol
idén se lesz nálunk karácsony
hiába vártok
nem jönnek a három királyok

sok dolga van a teremtőnek
mindenkivel ő sem törődhet
messzi a csillag
mindenüvé nem világíthat

megértjük persze mit tehetnénk
de olyan sötétek az esték
s a szeretetnek
hiánya nagyon dideregtet

előrelátó vagy de mégis
nézz uram a hátad mögé is
ott is lakoznak
s örülnének a mosolyodnak

A kis Zoli, mintha megértette volna nagyapja aggodalmát, a szoba közepére pördült, s rákezdt karácsonyi énekére.

ZOLI - *(Ady Endre: Kis, karácsonyi ének)*

Tegnap harangoztak,
Holnap harangoznak,
Holnapután az angyalok
Gyémánt-havat hoznak.

Szeretném az Istent
Nagyosan dicsérni,
De én még kisfiú vagyok,
Csak most kezdek élni.

Isten-dicséretére
Mégis csak kiállok,
De boldogok a pásztorok
S a három királyok.

Én is mennék, mennék,
Énekelni mennék,
Nagyok között kis Jézusért
Minden szépet tennék.

Új csizmám a sárban
Százszor bepiszokolnám,
Csak az Úrnak szerelmemet
Szépen igazolnám.

Márk nagypapa, aki eddig nyugodta ült – olykor talán el is szundított –, nem akarva kimaradni a történésekből, felpattant. Neki is mondanía kellett valamit, valami mesét – gyermeknek, felnőttnek.

MÁRK - *(Wass Albert: Karácsonyi versek II.)*

Elindul újra a mese!
Fényt porzik gyémánt szekere!
Minden csillag egy kereke!
Ezeregy angyal száll vele!
Jön, emberek, jön, jön az égből
Isten szekerén a mese!

Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Súroljátok föl lelketek,
csillogtassátok kedvetek,
legyetek újra gyermekek
hogy emberek lehessetek!

Vigyázzatok! Ez a mese
már nem is egészen mese.
Belőle az Isten szeme
tekint a földre lefele.
Vigyázzatok hát emberek,
Titeket keres a szeme!

Olyan jó néha angyalt lesni
s angyalt lesve a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni.
Ünneplőben elébe menni,
mesék tavában megferedni
s mesék tavában mélyen, mélyen
ezt a világot elfeledni.

Mert rút a világ, fekete.
Vak gyűlölettől fekete.
Vak, mint az emberek szeme:
az égig sem látnak vele.
Pedig az égből lefele
porzik már Isten szekere!

Minden csillag egy kereke,
ezeregy angyal száll vele,
az Isten maga száll vele
és csillagtükröt nyújt felénk,
mesetükröt, a keze.

Szent tükrébe végre egyszer
Pillantsatok tiszta szemmel,
tiszta szemmel, Istenszemmel
milyen szép is minden ember!
Minden ember szépségtenger
s mint a tenger csillagszemmel
telve vagytok szeretettel...!

Tagadjátok...? Restellitek...?
Elfordulnak fejeitek...?
Megvakultak szemeitek...?
Szépségteket, jószágtokat
nem érzitek, nem hiszitek...?
Csillaggyertyák fénye mellett
Isten elé nem viszitek...?

Akkor bizony rútak vagytok,
szégyenyek és vakok vagytok,
ha szépek lenni nem akartok.
De még így is, szegényen is,
rútan, vakon, mégis, mégis
Isten gyermekei vagytok!

Rátok süti fényes szemét,
elindítja fénysekerét,
jó emberek játékszerét.
Milyen kár, hogy áldó kezét
nem érzitek, nem nézitek
s nem hiszitek már a mesét.

A rút világnak gondja van,
minden embernek gondja van,
a sok angyalnak mind gondja van
s az Istennek is gondja van,
mert mindenekre gondja van.
S így múlik el a szép s a jó
az ember mellől, nyomtalan.

Egy pillanatra megállt a levegő. Márk nagypapa is érezte – a vége túl szürkére sikerült. Mindenki tudta – még a gyerekek is –, hatalmas igazságokat mondott ki. De épp karácsonykor! A helyzetet mentendő Csilla mama lépett a karácsonyfához, s megrázta az egyik aranycsengőt. Régi karácsonyokat idézett. Milyen is volt, amikor a kis falu templomába harangszó hívta a híveket.

CSILLA - *(Ady Endre: Karácsony – Harang csendül...)*

I.

Harang csendül,
Ének zendül,
Messze zsong a hálaének
Az én kedves kis falumban
Karácsonykor
Magába száll minden lélek.

Minden ember
Szeretettel
Borul földre imádkozni,
Az én kedves kis falumban
A Messiás
Boldogságot szokott hozni.

A templomba
Hosszú sorba'
Indulnak el ifjak, vének,
Az én kedves kis falumban
Hálát adnak
A magasság Istenének.

Mintha itt lenn
A nagy Isten
Szent kegyelme súgna, szállna,
Az én kedves kis falumban

Minden szívben
Csak szeretet lakik máma.

II.

Bántja lelkem a nagy város
Durva zaja,
De jó volna ünnepelni
Odahaza.
De jó volna tiszta szívből
– Úgy mint régen –
Fohászkodni,
De jó volna megnyugodni.

De jó volna, mindent,
Elfeledni,
De jó volna játszadozó
Gyermek lenni.
Igaz hittel, gyermek szívvel
A világgal
Kibékülni,
Szeretetben üdvözülni.

III.

Ha ez a szép rege
Igaz hitté válna,
Óh, de nagy boldogság
Szállna a világra.
Ez a gyarló ember
Ember lenne újra,
Talizmánja lenne
A szomorú útra.

Golgota nem volna
Ez a földi élet,
Egy erő hatná át
A nagy mindenséget.
Nem volna más vallás,
Nem volna csak ennyi:
Imádni az Istent
És egymást szeretni...
Karácsonyi rege
Ha valóra válna,
Igazi boldogság
Szállna a világra.

Mindannyian a fát fürkészték. Újabb csend. A legnagyobb gyermek, Brigi, még emlékszik milyen is volt, amikor ide költöztek. Az elején bizony akadt olyan karácsony, amikor nem volt tömve a fa alja – spórolni kellett. Vegyes érzéssel gondolt vissza azokra az időkre. Lehet, hogy ma sincs mindenhol ajándék a fa alatt?

BRIGI - *(Reviczky Gyula: Karácsonykor)*

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám,
A kis Jézus ellen.

Nem vádolnám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.

Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszáll a nagyvilágon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.

Ágyamra dőlök, s álmodom
Egy régi szép, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

Karácsonykor minden ember egy kicsit magába száll. Mindenki elgondolkodik egy kicsit saját- és az emberek dolgain. Sokaknak csak játék az élet. Hányan próbálnak kettős szerepet játszani? De kinek és minek? Tomi apuka tudta ezt, s – karácsonykor – ki is mondta, lehunyt szemmel, tekintet nélkül.

TOMI - *(Dsida Jenő: Tekintet nélkül)*

Be kell látnunk:
Ha kérdeznek, becsületesen
felelni kell.
A harcot becsületesen
fel kell venni,
az úton becsületesen
végig kell menni,
a szerepet becsületesen
el kell játszani,
keményen és tekintet nélkül.

A kapuk mögül ebek vicsorognak,
az ablakokból kiköpdösnek
és röhögnek.

Száz közbiztonsági gócpont
adja ki az elfogatási parancsot.
Kemény tárgyak zuhognak a fejünkhöz,
súlyos, vérező kövek,
de néha röppen sóhaj is,
szeretet is, rózsza is.

És este a tűzhely mellett,
vagy szuronyos zsandárok között
hátrakötött kézzel,
mégis mondogatni kell
a fellebbezhetetlen,
sziklakemény,
erősítő,
vigasztaló
igét:

Krisztusnak és Pilátusnak,
farizeusoknak és vámosoknak,
zsidóknak és rómaiaknak
egyformán szolgálni
nem lehet.

Pisti nagypapa e szavak hallatán, mint aki épp máshol jár, lassú léptekkel a fához lépett. Emlékek tódultak fel benne. Emlékek a karácsonyfa előtt.

PISTI - *(Csighy Sándor: Karácsonyfa előtt)*

Csak nézem és nézem és nézem...
Csörgős pásztorbottal próbálom
gyermek lelkemben ébresztgetni
emlékét, de csak meddő álom.

Mintha sose lett volna, vagy én
nem lettem volna soha, olyan.
Itt állok előtte merengve
a multon. Lassú időfolyam

fel-felloccsan és megint csak csend.
Bűvös varázs kél ki a csendből
és az évek súlyos leple alól
csilingelnek újra a csengők.

Messze száll suhogva a lélek,
az értelem szárnyai viszik,
a varázs megmaradt, ugyanaz,
és már nemcsak csodálja, hiszi.

A betlehemi jászol felett
a Csillag örök nyomot hagyott

s a barmok közt pihegő Kisded
minden más királynál nagyobb.

Csak nézem a kis karácsonyfát,
más, mint ezelőtt hetven éve...
Más a fenyő, mások a gyertyák
s én is más vagyok, sokkal vénebb.

Judit anyuka, aki vidékről magával hozta vallásosságát, ám akit megérintett a városi lét is, arra gondolt: mi lenne, ha most születne a Megváltó. Mi fogadná ma? Elmélkedés közben meg is válaszolt rögtön magának. Mintha egyenesen az Úr Jézussal beszélgetett volna.

JUDIT - *(Dutka Ákos: Karácsonyi beszélgetés az Úr Jézussal 1923-ban)*

Ha e beteg, bolond világra
Uram, még egyszer megszületnél,
Bár milliónyi templomod van,
Kezdhetnél megint Betlehemnél.
Szalmajászolnál rangosabb hely
Uram, tenéked ma se jutna:
Soha messzibb a Te országod,
„Miatyánkod” bár mindenki tudja.

Ha így jönnél Názáretből
Sápadtan, fázva, december este,
Az ügyefogyott szenvedőkhöz
Párizsba, vagy Budapestre,
S leülnél az éhezők közt
S abból, amit valaha mondtál
Mesélnél új vigasztalásul –
Elfognának a tizedik szónál.

Mondjál csak új Hegyibeszédet
S amit mondtál a gazdagokról
S ha gyülnének az elhagyottak
S szólnál az Írás-forgatókról
S ha megpróbálnád Uram még egyszer
Az Embert rávenni Szeretetre –
Internálnának, esküszöm rá,
Ha nem is vernének mindjárt keresztre.

Marika mama – aki szintén a gyerekektől kapta ezt a megszólítást – nem értett egyet lányával. Ő, a vidék gyermekeként másképp gondolt a szeretetre. Fülébe csengtek még a szavak, melyekben otthon a pap a szószékről üzent a híveknek: Törekedjete a szeretetre!

MARIKA - *(Langer Ilona: Szent Pál levele a korinthusiakhoz)*

Szóljak bár a legszebb földi nyelven
vagy csodáljátok angyali dalom, –
ha szeretetem nincsen: nem vagyok más
mint zengő érc, vagy pengő cimbalom.

Legyek bár jós, ködös jövőbe látó,
ki felfedi: mit rejtenek a csillagok;
erős hitemmel bár hegyet emeljek,
szeretet nélkül semmi sem vagyok...

És olvadjak fel a könyörületben:
fosszam meg minden kincstől magam,
csak más legyen a gazdag és boldog –
ha szeretetem nincsen: hasztalan!

A szeretet türelmes és mindig nyájas,
és nem féltékeny arra, aki nagyobb...
A bűnnek hozzá még árnyéka sem ér el,
nem nagyravágyó, felfuvalkodott...

A szeretetnek soha sincs haragja:
nem gondol rosszat, csak a jót akarja;
sohasem rombol, mindig csak teremt
a szeretet, mert hetvenhét szerent.

És soha semmit sem akar magának:
hiszen testvére néki az alázat!

A szeretet csak szeret, hisz, remél:
a vállán mindig ott van a kereszt, –
és légy bár Júdás, vagy bal lator:
Szívéről, – hidd el, – akkor sem ereszt!

és megszűnnek a nyelvek, nemzetek:
és minden, ami van, elenyészik
– de örökké él a „Szent”-Szeretet!

Ültek némán a szobában. Figyelték a fenyőfa üveggömbjein táncoló, kintről beszűrődő fényeket. Olykor-olykor egymásra pillantottak. Mosoly ült mindegyikük arcán. Vártak. Valakit, valamit vártak.

Még mindannyiukban visszacsengett: „örökké él a Szent-Szeretet”, mikor az óra ötöt ütött a falon.

Tomi apuka lassan egy doboz gyufát húzott ki a zsebéből. Meggyújtotta az első csillagszórót. A gyerekek szemében szunnyadó parázs egy szempillantás alatt lángtengerré vált.

Megérkezett a karácsony!